

นายประเสริฐศักดิ์ กุมภีพงษ์ : ผลกระทบของการส่งเสริมการเกษตรที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวงที่มีต่อ
การตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน : กรณีศึกษาสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. (THE
IMPACT OF HIGHLAND AGRICULTURAL PROMOTION ON SETTLEMENTS AND LANDUSE : A
CASE STUDY OF ROYAL ANG KHANG AGRICULTURAL STATION, FANG DISTRICT,
CHIANGMAI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุวัฒนา ภูตานิติ, 293 หน้า. ISBN 974-53-2511-2.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและประเมินผลกระทบของการส่งเสริมเกษตรของสถานีเกษตร
หลวงอ่างขางต่อการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดินในพื้นที่โครงการหลวงอ่างขาง รวมถึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่
จากการศึกษา พบว่า การส่งเสริมเกษตรของโครงการหลวงเป็นการวิจัยพืชเมืองหนาวเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่น
รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ส่งผลกระทบให้ชุมชนในพื้นที่โครงการขยายตัวโดยตั้งถิ่นฐานถาวรเป็นกลุ่ม
(Clustered village) และตั้งบ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างกระจุกตัวอย่างหนาแน่นมากขึ้นกลายเป็นศูนย์กลางกิจกรรมและ
บริการต่างๆ รวมถึงมีทิศทางการขยายพื้นที่ของหมู่บ้านสัมพันธ์กับแนวถนนตัดผ่าน (Lined village) โดยพบในหมู่บ้าน
คุ้มและหมู่บ้านหลวงตามลำดับ ส่วนรูปแบบการใช้ที่ดิน มีการเปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกจากการทำไร่เลื่อนลอยหรือ
ไร่หมุนเวียนไปสู่การใช้ที่ดินเพาะปลูกถาวร ผลการวิจัยของโครงการหลวงที่แนะนำไปสู่เกษตรกรรมส่งผลกระทบให้เกิดการ
ขยายพื้นที่ปลูกพืชเมืองหนาวออกไปสู่ใกล้แนวชายแดน มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้นและเหมาะสมต่อการอนุรักษ์ดินบนที่
สูงโดยปลูกพืชผักต่างๆในพื้นที่ปลูกไม้ผลยืนต้น และยังพัฒนารูปแบบการเพาะปลูกเป็นแบบชลประทานสามารถปลูก
ได้ตลอดปี ทำให้เกษตรกรมีโอกาสทางการผลิตและการตลาดมากขึ้น ส่งผลให้การปลูกฝิ่นหมดไป ทั้งนี้ การพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานยังทำให้ชุมชนมีโอกาสทางการศึกษาและสาธารณสุขเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิต และสามารถพัฒนา
พื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของชุมชน การใช้ที่ดินและการเพิ่มประชากรจากการอพยพเข้ามา
อยู่อาศัยและประกอบอาชีพก็ส่งผลต่อการขาดแคลนพื้นที่ทำกิน สิทธิถือครองที่ดินและความมั่นคงตามแนวชายแดน
ในขณะที่การเปิดเสรีการค้ากับประเทศจีนซึ่งมีผลผลิตทางการเกษตรใกล้เคียงกันอาจส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อ
เพาะปลูกพืชด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรจัดทำผังการใช้ที่ดินของชุมชนเพื่อควบคุมการขยายพื้นที่ออกไปและการ
อพยพเข้ามาอาศัยทำกินในพื้นที่ ส่งเสริมการใช้ที่ดินเพื่อเพาะปลูกให้เหมาะสมกับแรงงานในครัวเรือน โดยเน้นการเพิ่ม
คุณภาพของผลผลิตมากกว่าการเพาะปลูกเชิงปริมาณด้วยการขยายพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้นเช่นเดิม นอกจากนี้การใช้ที่ดิน
ควรมีความยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชตามความต้องการของตลาดโดยสนับสนุนให้เกษตรกรมีความรู้ทั้งใน
ด้านการเพาะปลูกและการตลาดยิ่งขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อเพิ่มศักยภาพและทางเลือกการ
ผลิตให้มากขึ้นควบคู่กับการพัฒนาแรงงานเกษตรให้ทันต่อการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....การวางแผนภาค.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2548.....

4574152525 : MAJOR REGIONAL PLANNING

KEY WORD: IMPACT / SETTLEMENTS / LANDUSE / FANG / ANG KHANG

PRASOETSAKDE KUMPEEBONGSE : THE IMPACT OF HIGHLAND AGRICULTURAL PROMOTION ON SETTLEMENTS AND LANDUSE : A CASE STUDY OF ROYAL ANG KHANG AGRICULTURAL STATION, FANG DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSI.PROF.SUWATTANA THADANITI, Ph.D. 293 pp. ISBN 974-53-2511-2.

The purposes of the thesis were to study and evaluate the impact of the agricultural promotion of the Royal Ang Khang agricultural station on settlements and landuse as well as to propose approaches for the area development. The agricultural promotion by the Royal Project involved the temperate crop research to replace opium and some infrastructural development. The impact on the area's communities was that the communities expanded and settled permanently into clustered villages. The densely clustered housing and buildings area became a center for activities and services. The village expanded along the line of the roadways (lined village) such as the cases of the Khum and Loung Villages. For the pattern of landuse, there was a change from shifting agriculture to permanent farming. The promotion of the research results lead to the expansion of temperate crop farming areas further into the Burmese border. The landuse was intensive and appropriate for highlands soil conservation by growing fruit trees and vegetables. Farming developed further by using irrigation system enabling all-year growing, in effect, increased more opportunities for producing and marketing for farmers and alternately removed opium growing. The development of basic infrastructure also increased educational and health opportunities; thus raised the quality of life. The area also developed into a tourist attraction. However, the community expansions, the landuse and population increases from in-migration to live and work in the area lead to land scarcity, problems with land-holding rights and border security. On the other hand, the free trade agreement with China which had similar agricultural products may affect the landuse for cropping area.

The recommendations were as follow: a landuse plan of the communities should be made to control further land expansion and in-migration in the area; promotion of farming landuse appropriate for available family labor emphasizing more on quality production than expansive farming. Landuse should be flexible to the needs for crop production following market demands while farmers should be supported with production and marketing information and knowledge. Small water resources should be built to help increase production and to provide crop alternatives. Furthermore, labor needed to be developed as competitive in the time of globalization.

Department Urban and Regional planning. Student's signature..... P. Kumpeebongse.
Field of study..... Regional planning..... Advisor's signature..... Suwattana Thadaniti,
Academic year..... 2005.....